

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 28. De multipli varietate societatis,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78332)

dissoluitur publicatione bonorum omnium, hoc est; si socij bona vniuersa ob delictum aliquod publicentur. Instit. loco citato, §. Publicatione, & lege Actione, ff. Pro socio, §. Publicatione. Vbi ratio additur, quod talis pro mortuo habeatur, cum alius in locum ipsius succedat. Quinto, finitur si vnus ex socijs aere alieno pressus cefferit bonis, ex §. Item si quis, Instituti De societate. Addi etiam potest ex lege Verum, §. finali, ff. Pro socio, societatem dissolui (sicut dissoluitur mortuus personis) si capitale perierit in totum, aut si conditionem ita mutarit res circa quam contracta fuit societas, vt ad hanc illam non sit idonea, vt si in parte aeri quem rusticus inita societate cum domino suscepit colendum pro media parte fructuum, Ecclesia edificetur publica auctoritate.

CAPVT XXVIII.

De multiplici varietate societatis.

SUMMARIUM.

- 376 Societas quadam initur expresse, quadam tacite.
- 377 Quadam in omnibus bonis, quadam absque mentione omnium bonorum, & quadam in vna tantum negotiatione, vel in vna tantum re.
- 378 Quadam ad definitum, & quadam ad indefinitum tempus, & quadam vno vnium tantum apponente, ceteris apponentibus plura, & quadam singulis plura apponentibus.
- 279 Quadam in mercatura, quadam in alijs initur, & quadam licita est, quadam illicita.
- 380 Conditiones requisite, vt censetur licita.
- 381 Quodam est simplex, ac nuda, & quadam mixta alijs contractibus, praesertim asecurationis.
- 382 Quid operetur asecuratio.
- 383 Fraudis qua in asecuratione contingere possunt.
- 384 Quodam censendum sit iustum pretium asecurationis, & an non tantum de mercibus, & lucro ex eis querendo, sed etiam de vita hominis asecuratio fieri valeat.

PRIMA societatis varietas est, quod quadam ineatur expresse, & quadam tacite. Expresse quidem, quando duo, vel plures consulto, ac deliberate de rerum suarum comunione, expressis verbis conueniunt. Tacite vero, quando duo fratres exempli gratia, aetate maiores contulerint quidpiam in commune, & ex eo negotiati fuerint; tacite enim inter eos in illa negotiatione societas est contracta, fecus esset vero si ad communem hereditatem vocarentur.

Secunda varietas est, quod alia expresse ineatur in omnibus bonis, seu expresse consentientibus inter se socijs, vt ea sit omnium bonorum, & tunc in eam veniunt bona omnia tam praesentia, quam futura, quae perferuntur societate acquiruntur, siue ex negotiatione, siue hereditario iure, siue ex legato, aut donatione. Id quod sufficienter exprimitur per notam vniuersitatis, *Omnium*, & apertius si addatur ei, *Quocumque titulos acquirantur*. Tali autem societate dissoluta, nisi ab initio illius inita, aliud inter socios expresse, vel tacite fuerit constitutum, faciendum erit diuisio in partes aequales. Nec obstabit quod non sint a singulis apposta bona aequalia, quia qui minus apposuit compensare potuit per suam industriam, aut nobilitatem, aliamque qualitatem, aut ceteri, illud in quo deficit, ei condonare. In his omnibus Doctores consentire notat Molina in tract. 2. disput. 412. sub initium. De quibus habentur textus, Instituti De societate, §. 1. & ff. Pro socio, lege 3. §. Cum specialiter, & lege quinta, ac lege Si societatem. Alia vero contrahatur simpliciter absque mentione bonorum omnium, tuncque in eam veniunt solum ea quae ex quaestu operae personali socij acquirantur, nimirum locando operas suas, aut quid aliud, aut emendo, vel vendendo, vel permutando, aut quocumque alio titulo oneroso. Hereditates autem, aliaque acquisita titulo gratuito, non veniunt in talem societatem, eo quod non obueniant ex quaestu, operae personali, sed ex beneuolentia, & liberalitate alicuius. Habetur hac doctrina ex lege Coiri societatem, & sex sequentibus, ff. Pro socio. Alia porro contrahatur in vna tantum negotiatione, puta vini,

Valerij Par. III. Tom. 2.

olei, frumenti, lanarum, & aliarum huiusmodi rerum. tuncque in eam veniunt tantummodo lucra profecta ex eadem negotiatione. Alia denique contrahitur in vna tantum re, vt in vno equo emendo, vel in vno officio administrando, & tunc societas non extenditur vltra eam rem.

Tertia varietas est, quod quadam contrahatur ad certum definitumque tempus, & quadam ad indefinitum, vt vsque ad socij, vel alterius nominati mortem ex lege 1. ff. Pro socio. Ex qua habetur contrahi etiam posse sub conditione, nempe, vt vim habere incipiat dependenter ab aliqua conditione, vel vt finiatur adueniente aliqua conditione.

Quarta varietas est, quod cum in societatem plura conferri possint, vt in praeced. cap. annotauimus, quadam sit in qua singuli socij singula ex illis conferunt, vt vnus pecuniam, alter operam, & laborem, tertius industriam, & quartus expensas, aut instrumenta necessaria, velut retia ad piscandum, nauigia, aut iumenta ad portandum merces. Quadam vero sit, in qua singuli conferunt illa omnia; & quadam in qua nonnulli, vnus, aut duo ex illis ponunt, & reliqui, vel omnia, vel duo, vel tria. Atque quod quisque ponit, dicitur ipsius fors, seu capitale, aut principale, de cuius valore in societate cum oritur difficultas, recurrendum est ad peritos in tali negotio, ad illorumque arbitrium valor ipse taxandus est.

Quinta varietas est, quod quadam in mercatura versetur, vt quae initur cum mercatore, & mercatoria dicitur: quadam vero versetur in artificijs, seu opificijs, vt quae cum artifice aliquo initur, quadam autem versetur in animalibus, vt quae initur cum pastoribus, seu rusticis, & socia dicitur, quadam porro in piscatione, vt quae initur cum piscatoribus, & dicitur nautica, seu piscatoria, quadam porro in frugibus, & cultura agrorum, quae dicitur societas agrorum, & quadam in officijs, quae dicitur societas officiorum.

Sexta varietas est quod alia sit iusta, licita, & aequa, altera illicita, iniusta & iniqua: sed haec non censetur proprie societas, iuxta illud quod habetur ex lege Quod autem, & tribus sequentibus, ff. Pro socio. Inita quacumque societate, si vnus sociorum aliquid furto, aut alio maleficio acquirat, id non pertinere ad societatem, nec alijs socijs commune effici. Quo fit, vt si id ipsum quod socius male acquisiuit, sua sponte in societatem conferat, ceteris existentibus in bona fide, sit inquam, vt si illud repetatur, iidem socij teneantur contribuere quantum acceperunt, vt tradatur ei cui facienda est restitutio. Sin ijdem fuerint socij maleficij, tanquam participantes in iniusta acceptione, teneantur ad integram restitutionem, & ad poenam qua tale malefictum punitum fuerit auctoritate Iudicis. Pro quibus facit communis doctrina de restituendi obligatione ex participatione in iniusta acceptione.

CETERVM vt licita sit societas, quinque conditiones requiruntur, quarum vna aliqua deficiente, illicita erit. Prima est, vt fortes exponantur alicui negotiationi, idque periculo exponentium: ita & pereuntes pereant ipsis, nempe pecunia quidem pereat exponenti ipsam, opera similiter pereat ipsam exponenti, & sic de ceteris, nisi interuenierit contractus asecurationis, de quo paulo post. Itaque iniqua & vsuraria est societas, qua aliquis Clerico, aut alteri qui non est negotiatufus, dat centum aureos, vt pro illis accipiat quinque quotannis. Non enim est tunc societas, sed vsura palliata societatis specie, cum talis pecunia mutuetur re ipsa, non autem detur in societatem.

Secunda conditio est, vt negotiatio cui fortes exponuntur, sit licita, nec prohibita; vnde iniqua est societas quae initur cum vsurario ad committendas vsuras, aut cum camplore qui cambia iniqua exercet, aut cum mercatore ad iniustas ac fraudulentas emptiones & venditiones.

Tertia conditio est, vt fortes cuiusque socij aequaliter exponantur tam periculo, & damno, quam lucro: vel certe si inaequaliter exponantur, aliunde inaequalitas ipsa compensentur, vt fit quando societati adiungitur vel contractus quo asecuratur capitale: vel contractus quo lucrum incertum, certo pretio emitur, vel certe vterque simul fit. Interuenire autem potest aliquis talis contractus vel formaliter, & expresse: vel tacite, & virtute tantum, vt cum dantur pecuniae iis qui in societate communiter solent admittere socios,

O o diminuto

378.

379.

380.

diminuto lucro pro ratione alicuius contractus ex prædictis, quem societati ipsi adiungunt. Quia ratione intelligendum est fieri licite quod legata relicta ad pias causas dantur mercatori, ut inde aliquid certi quotannis haberi possit in sustentationem facientis sacra pro legantibus.

Quarta conditio est, ut totum damnum & lucrum in divisione societatis, quandoque fiat, distribuatur æqualiter pro rata fortis cuiusque, & periculi eam perdendi: ita ut si fortis singulorum fuerint æquales, & pericula paria, æquale sit lucrum & damnum: alias vero, inæqualia sint damna, & lucra, pro inæqualitate fortis, & periculi, iuxta receptam regulam, quæ habet, illicitam, iniquamque esse societatem initam cum pacto, quo notabile damnum, iudicio viriboni, inferretur alicui ex sociis: aut in qua commoditates quæ distribuuntur, non respondent fortibus sociorum: aut in qua quis plus vel minus de lucro participat, quam de damno; ut cum vnus habet duas partes lucri, & vnam tantum damni ante, contra duas damni, & vnam tantum lucri.

Quinta conditio est, ut in societate fraus, dolus, aut deceptio non immisceatur: alioqui enim est iniusta, inducens obligationem restituendi damnum inde secutum.

VLTIMA varietas est; quod quædam sit simplex, nuda, absque vilo alio contractu: quædam vero sit mixta cum aliis contractibus, & potissimum cum contractu assicurationis, de quo Sylu. in v. negotiatio quæ st. 4. & 5. Sotus in lib. 6. De iust. & iure quæst. 7. Conrad. De contr. act. quæst. 71. Et est quo quis certo pretio suscipit in se periculum alicuius rei, ut si ea pereat, teneatur illius pretium seu valorem soluere domino: ut si mercator habeat nauem mercibus onustam ad Indos transmittendam: & alius accepto certo pretio eum securum reddat, quod eadem nauis salua & integra traiciet mare cum mercibus, aut iacturam illius ipse reiciet.

382. Sicut igitur in contractu fideiussionis, fideiussor obligat se ad soluendum creditori, si debitor, non soluerit; ita in hoc assicurator obligat se ad soluendas merces, aut alias res assicuratas, si contingat eas perire. Et ut fideiussor iuste pretium exigit eo nomine, quod in se receperit periculum soluendi debitum; ita & assicurator, quod exponat se periculo restituendi rem assicuratam, si pereat; quod locis antecitatis notant Sylu. Conradus & Sotus, ac alij quorum meminit Lælius Zecchi in tract. De v. suris cap. 6. num. 3. Et confirmatur, quia pro qualibet re pretio æstimabili, potest quis pretium recipere; & constituitur autem in tuto rem periculis exposita, est pretio æstimabile. Ergo pro assicuratione, in qua tale quid fit, potest pretium accipi, sicut & pro fideiussione; præsertim cum illa, sicut hæc, sit Reipub. necessaria, nec de se vilo modo v. suraria: quandoquid pro ea pretium accipere, non est ex vi mutui accipere, ut patet. Absesse tamen debet omnis fraus, dolus, & impostura ex parte vtriusque contractantis: quod est commune cuilibet contractui licito.

383. In assicuratione autem duæ fraudes contingere solent ex parte assicuratoris; prior quidem, si non habeat sufficientia bona ut possit rem assicuratam, si perierit, restituere. Posterior vero, si assicuratur rem de qua certus est omnino, quod salua sit, & in tuto; ut si nauis est in portu salua, & eam assicuratur ac si nondum appulisset. Ex parte autem alterius, cui res assicuratur, duæ quoque fraudes possunt contingere: vna quidem, cum certus est omnino rem perierisse, & procurat ut aliquis eam assureat. Quod si certus non sit, potest assicuratio fieri, quia, ut recte ait Sylu. in cit. q. 4. in mercibus, & aliis rebus quæ expositæ sunt casibus fortuitis, nullus potest ita securus esse, quin aliquod periculum, vel aliqua difficultas interuenire possit. Altera vero contingit quando loco rei assureatur possit aliam rem minoris valoris, ut cum quis petit, ut aliquis suam nauim assureat onustam frumento; qua debet traicere mare, cum tamen vacua, aut arena plena sit mare transitura. De quibus post Sotum Lælius Zecchi loco citato.

384. Porro iustum pretium assicurationis est quod communi hominum æstimatione approbatum in vfu versatur: atque pro ratione periculi cui res assureatur exposita est, solet pretium maius esse, aut minus: accipiendo quatuor, vel quinque, vel sex pro centis, prout bonus & peritus vir iudicauerit. Potest vero contractus assicurationis fieri non so-

lum pro sorte, sed etiam pro lucro ex societate expectato, quod in seq. cap. exponetur. Immo quidquid aliqui contraxerint, vt Syl. meminit in cit. quæst. 4. fieri potest pro alterius vita vt loco cit. citat Sotus. Et probat, quia talis contractus, non prohibitus lege aliqua humana, licitus est ex natura rei: vt. pote nullam continens iniquitatem; cū æqualiter per eum vterque contrahens exponatur lucro, aut damno; itaq; Reip. vtilis censeatur. Exemplum sit: si filius familias mutuum à me petat quo moriente ante patrem suum; perdam meam pecuniam, & ideo recuso illi mutare, nisi quis assureat mihi vitam ipsius post mortem patris. Item Episcopus petit à me mutuo pecunias, vt soluat pro expeditione suarū bullarum, quo ante quatuor, vel quinque annos moriente ego perdam illas, & ideo nolo ei dare nisi quis assureat mihi ipsius vitam per quatuor, vel quinque annos. Nec est q; in contrarium obiciatur inde fieri posse, vt aliena mors desideretur: nam contractus non est propterea illicitus. Alioqui enim donatio causa mortis, testam. eta, legata, & id genus alia censei deberent pari ratione illicita. Vt autem in ea re cesset omnis turpis lucri ratio, spectandum est principaliter proximi obsequium perinde ac cum aliquis transiturus per loca periculosa, ab alio securus redditur, quod liber à periculis perueniet quo vult.

CAPVT XXIX.

De Societate, vt est circa negotiationem.

SVMMARIVM.

- 385 Inter conditiones requisitas ad societatem licitam, duæ imprimis obseruanda sunt inducentes obligationem ad restitutionem.
- 386 Æqualitas proportionis seruanda inter socios, vt societas censeatur licita.
- 387 Ea latitudinem habet, sed intra certo limite; de quibus indicare prudens est.
- 388 Quæ ratione pecunie exposita negotiatio: imi debeat proportionare respondere operæ, vel industriae, quam a ter insuetatam apponit.
- 389 Ratio determinandi de tali proportione.
- 390 Difficultas, an capitale saluum, diuidendum sit cum lucro in sine societatis explicatur distinctiue.
- 391 Reicienda est sententia dicentium, cum societatis saluum, si cui capitale saluum recipit qui illud apposuit; sic valorem operæ, vel industriae eum qui illud apposuit, debere reipere.
- 392 Dua sententia de difficultate, an sic capitale perdat, damnum sit commune sociis, an proprium eius qui illud apposuit.
- 393 Quando tale damnum ad eum qui apposuit operam aut in industriam, spectet sine ex toto, sine ex parte.
- 394 Quæ damna apponenti operam, vel industriam sunt, & quæ non sunt communia aliis sociis.
- 395 De expensis gratia societatis factis ab apponente operam, vel industriam, quid sit tenendum.
- 396 Tres opinionones de difficultate; an licita esse possit societas in qua capitale saluum sit ei a quo apponitur, illiusque periculum sube. it is qui operam, vel industriam apponit.
- 397 Probatio sententia dicentium licitam esse, si virtute saltem contineat contractum assicurationis: tum eiusdem capitalis, tum etiam lucri expectati.
- 398 Rationes ostendentes nihil ob stare quin tales contractus assicurationis possint ab apponente pecuniam fieri cum socio apponente operam, vel industriam.
- 399 Quando in ea re contingat illicita palliatio mutui v. surarum.
- 400 Documenta v. surarum alibi dicendum an talis palliatio contingat in societate circa negotiationem habentem conueniens contractus assicurationis.

387. Quid & quotaplex sit negotiatio, ac quibus modis efficiatur, traditum est in præcedenti cap. 21. additis scilicet modis quibus est illicita. Conditiones vero quas societas circa eam requirit, vt censeatur licita, ex sunt quas antea